

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Γούναρης Ιωάννης

**Η λειτουργία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος
και οι αλλαγές ενόψει της Συνθήκης της
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εισηγητής: Σηφάκης Ιωάννης

Ηράκλειο 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	3
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1.2 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	4
1.3 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	14
2.1 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	14
2.2 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	15
2.3 ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	16
2.4 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	17
2.5 ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	23
3.1 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	23
3.2 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	23
3.3 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	25
3.4 ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι	27
3.5 ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	30
4.1 ΟΙ 3 ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ	30
4.2 ΠΥΛΩΝΑΣ Ι	31
4.3 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ	33
4.4 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ	35
4.5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ	37
4.6 ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	40
5.1 ΕΠΙΛΟΓΟΣ	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Υπό το πρίσμα του αυξημένου μεγέθους και, συγχρόνως των δράσεων των Τραπεζών διεθνώς, κατέστη αναγκαία η δημιουργία και υιοθέτηση κανονιστικών πλαισίων που θα διέπουν τις τράπεζες σε Ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο.

Η ανάγκη ελέγχων και καθορισμού προτύπων δημιούργησε ένα πλαίσιο που επισήμως καλείται «Διεθνής Σύγκλιση Κεφαλαιακών Προτύπων και Κεφαλαιακής Επάρκειας» (International Convergence of Capital Measures and Capital Standards), ενώ ανεπίσημα είναι γνωστό ως «Βασιλεία II» (Basel II), από την ομώνυμη πόλη της Ελβετίας.

Δημιουργήθηκαν, έτσι, μεγάλες ρυθμιστικές αρχές και ελεγκτικοί μηχανισμοί, που σκοπό έχουν τον έλεγχο της εφαρμογής των προτύπων και των κανόνων που καθορίστηκαν. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται η «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη» και η «Κανονιστική Συμμόρφωση», που είναι απόρροια του πορίσματος της Επιτροπής της Βασιλείας για την εποπτεία των Τραπεζών (Απρίλιος 2005).

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας είναι προσπάθεια κατανόησης της λειτουργίας του τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα καθώς και οι αλλαγές που συντελέστηκαν σε αυτόν από το πλαίσιο «περί κεφαλαιακής επάρκειας» της επιτροπής της Βασιλείας.

1.2 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Κάθε εύρωστη και υγιής οικονομία χρειάζεται ένα χρηματοοικονομικό σύστημα ικανό να μεταφέρει κεφάλαια από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες (αυτές που αποταμιεύουν στην τρέχουσα διαχείριση) στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες (δηλαδή σε εκείνες που δανείζονται για να επενδύσουν στις παραγωγικές ευκαιρίες που έχουν επισημάνει). Αυτό επιτυγχάνεται με την ύπαρξη των διαφόρων χρηματοοικονομικών οργανισμών και κυρίως των τραπεζών.

«Τράπεζα είναι οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια, και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους».¹

Ο παραδοσιακός ρόλος των τραπεζών είναι αυτός του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους. Οι τράπεζες διαχειρίζονται το παθητικό τους χορηγώντας δάνεια, δημιουργώντας έτσι το ενεργητικό τους. Εναλλακτικά, μπορούμε να πούμε ότι οι τράπεζες διαχειρίζονται το ενεργητικό τους, το οποίο χρηματοδοτείται από καταθέσεις ή άλλα στοιχεία του παθητικού (βλέπε διάγραμμα1).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Σήμερα όμως κατόπιν βασικών αλλαγών που έχουν επέλθει τόσο στον ευρωπαϊκό όσο και στον διεθνή χρηματοπιστωτικό χώρο, μπορούμε να μιλάμε για τράπεζες πολλαπλών δραστηριοτήτων, δηλαδή για τράπεζες που έχουν την δυνατότητα δραστηριοποίησης στην προσφορά όλων των προϊόντων και υπηρεσιών του χρηματοπιστωτικού χώρου.

¹ Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες Π.ΚΙΟΧΟΥ- Γ.ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 1990 σελ:143

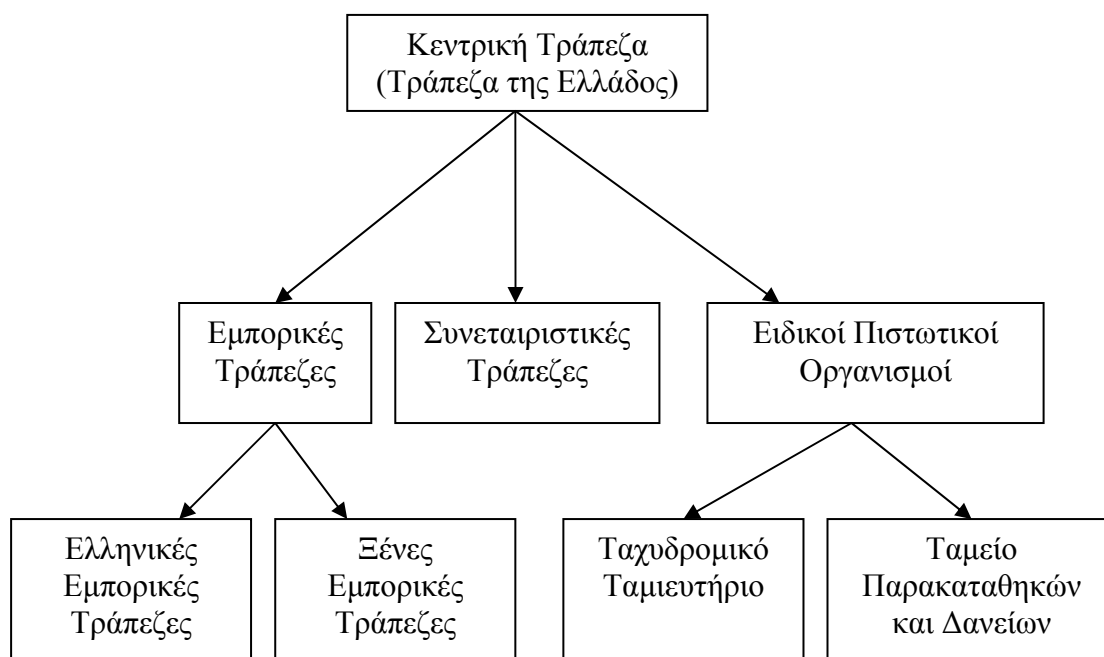
Αυτή η σύγχρονη μορφή των τραπεζών τις έχει αναδείξει ως των κυριότερο εκπρόσωπο των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, και έχει συμβάλει ούτως ώστε το τραπεζικό σύστημα να αποτελέσει τον πυρήνα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Οι διάφορες κατηγορίες τραπεζών, παίρνουν το όνομα τους από το ιδιαίτερο αντικείμενο εργασιών το οποίο κατά κανόνα εξασκούν. Το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας, με βάση τις νομοθετικά προσδιοριζόμενες δραστηριότητες των τραπεζών, αποτελείται από:

- την Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος
- τις εμπορικές τράπεζες
- τις συνεταιριστικές τράπεζες και
- τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Δομή του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

1.3 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (Τράπεζα της Ελλάδος)

Η Τράπεζα της Ελλάδος, ιδρύθηκε με βάση το νόμο 3224/7-2-1927 και άρχισε να λειτουργεί το Μάιο του 1928 ως κεντρική τράπεζα της χώρας. Εκτός από το κεντρικό της κατάστημα στην Αθήνα, λειτουργούν 27 υποκαταστήματα σε όλη τη χώρα. Από την 1^η Ιανουαρίου 2001, είναι ενταγμένη στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και λειτουργεί βάσει των αξόνων και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Είναι μικτής μορφής, ούτε καθαρά κρατική, ούτε ιδιωτική και λειτουργεί με τη μορφή ΑΕ. Διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από το διοικητή, 2 υποδιοικητές, 9 συμβούλους και 1 κρατικό επίτροπο. Η εκλογή του διοικητή υπόκειται στην έγκριση της κυβέρνησης ενώ το ανώτατο διοικητικό όργανο είναι η γενική συνέλευση των μετόχων της, που την αποτελούν τόσο ιδιώτες όσο και δημόσιοι οργανισμοί.

Ουσιαστικά η Τράπεζα της Ελλάδος στηρίζει την οικονομία με την άσκηση της νομισματικής, της πιστωτικής και της συναλλαγματικής πολιτικής ενώ ταυτόχρονα έχει το προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμματίων.

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι εμπορικές τράπεζες έχουν μετεξελιχθεί σε σύγχρονα πιστωτικά ιδρύματα παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η εμπειρία τους σχετίζεται με πάσης φύσης τραπεζικές εργασίες διαμεσολαβώντας μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων με σκοπό την άντληση καταθέσεων και τη χορήγηση δανείων.

Στην ελληνική επικράτεια δραστηριοποιούνται τόσο ελληνικές όσο και ξένες εμπορικές τράπεζες. Παρακάτω επιχειρείται μια σύντομη παρουσίαση των σημαντικότερων εξ αυτών.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (www.ethniki.gr) ιδρύθηκε το 1841 και μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος είχε το προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμματίων. Σήμερα αριθμεί 575 καταστήματα με 13.743 υπαλλήλους και πάνω από 1400 ATMs καλύπτοντας ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδος. Ταυτοχρόνως, και μετά τις πρόσφατες εξαγορές στο χώρο της Βαλκανικής, το δίκτυο της τράπεζας στο εξωτερικό περιλαμβάνει 290 μονάδες. Αναφερόμενοι δε, στον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος, παρατηρούμε ότι προσφέρει ένα ιδιαίτερα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των σύγχρονων επιχειρήσεων και ιδιωτών. Για παράδειγμα, προσφέρει επενδυτικές εργασίες, εργασίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), διαχείρισης επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), κ.ο.κ. Παράλληλα αναπτύσσει εναλλακτικά δίκτυα πώλησης των προϊόντων της, όμως οι υπηρεσίες Mobile and Internet Banking. Η ηγετική της θέση στην ελληνική αγορά είναι πλήρως επιβεβαιωμένη. Οι λογαριασμοί καταθέσεων ου ξεπερνούν τα εννέα εκατομμύρια και οι άνω του εκατομμυρίου λογαριασμοί χορηγήσεων αποτελούν τη σημαντικότερη απόδειξη της εμπιστοσύνης του κοινού της, που αποτελεί και την κινητήρια δύναμη της τράπεζας.

ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.

Η Alpha Bank (www.alpha.gr) ιδρύθηκε το 1879 και είναι η δεύτερη σε μέγεθος τράπεζα στην Ελλάδα. Η αρχική της ονομασία ήταν «Τράπεζα Καλαμών». Την ονομασία «Τράπεζα Πίστεως» την πήρε το 1972, ενώ το 1994 μετονομάστηκε σε Alpha Τράπεζα Πίστεως. Σημαντικός σταθμός στην πορεία της αποτέλεσε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τράπεζας το 1999, οπότε και μετονομάστηκε σε Alpha Bank, ονομασία που διατηρεί μέχρι σήμερα. Το δίκτυο της τράπεζας αριθμεί συνολικά 675 καταστήματα, εκ των οποίων τα 374 λειτουργούν στην Ελλάδα, ενώ τα υπόλοιπα καλύπτουν το δίκτυο της στο εξωτερικό, όπου και προωθείται συστηματικά η ανάπτυξη της σε χώρες, όπως η Αλβανία, η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σερβία κ.α

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος (www.emporiki.gr) ιδρύθηκε το 1907 και έκτοτε πέρασε από πολλές φάσεις για να καταλήξει να είναι σήμερα ένα από τα μεγαλύτερα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα. Τον Ιούνιο του 2000 η μεγαλύτερη γαλλική τράπεζα, η Credit Agricole, απέκτησε το 6,7% του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής, ενώ τον Ιούνιο του 2006 το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 72%.

Σήμερα προσφέρει σημαντικό δίκτυο διανομής των προϊόντων και των υπηρεσιών της, το οποίο αναλύεται σε 374 υποκαταστήματα στην Ελλάδα, ένα υποκατάστημα στο Λονδίνο καθώς και θυγατρικές τράπεζες στην Αλβανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Γερμανία και την Κύπρο.

E.F.G EUROBANK – ERGASIAS A.E.

Ο όμιλος Eurobank EFG ιδρύθηκε το 1990 με την αρχική επωνυμία «Ευρωεπενδυτική Τράπεζα». Είναι μέλος του ομίλου EFG Bank European Financial Group, του τρίτου μεγαλύτερου τραπεζικού ομίλου της Ελβετίας, και σήμερα διαθέτει 370 καταστήματα, 395 ATMs και προσωπικό άνω των 20.000 ανθρώπων.

Παρέχει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, τόσο μέσα από το δίκτυο καταστημάτων του, όσο και μέσα από εναλλακτικά δίκτυα διάθεσης, που ξεπερνούν τα 900 σημεία παρουσίας. Ακόμη, ο τραπεζικός όμιλος έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια σημαντική παρουσία στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Σερβία, την Πολωνία, την Τουρκία, την Ουκρανία και την Κύπρο.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Η Τράπεζα Πειραιώς (www.piraeusbank.gr) ιδρύθηκε το 1916. Λειτουργεί ως ιδιωτική τράπεζα από την έναρξη λειτουργίας της, εκτός από το χρονικό διάστημα 1975-1991 όπου πέρασε σε κρατικό έλεγχο.

Από το 1998 προχώρησε σε μια σειρά εξαγορών (π.χ Τράπεζα Χίου, Μακεδονίας – Θράκης) δημιουργώντας έτσι μια από τις τρεις μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες στην Ελλάδα. Το 2000 δημιουργεί την πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής τραπεζικής στην Ελλάδα (την μοναδική πιστοποιημένη με ISO9001-2000), για την οποία έχει βραβευτεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Σήμερα ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς διαθέτει δίκτυο 832 καταστημάτων (343 στην Ελλάδα και 489 στο εξωτερικό) με σημαντική παρουσία στις χώρες της νοτιοανατολικής Μεσογείου (Βουλγαρία, Σερβία, Κύπρο, Αίγυπτο) και με συνολικό αριθμό προσωπικού 13.752 άτομα.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (www.ate.gr) ιδρύθηκε το 1929 ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα, με κύριο σκοπό την αποκλειστική χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους του αγροτικού τομέα και την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης. Ωστόσο το 1990 διεύρυνε της δραστηριότητες της και στον εξωγεωργικό τομέα, αναπτύσσοντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων ανά την Ελλάδα καθώς και νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες. Το 1991 έγινε ανώνυμη εταιρία και το 2004 μετονομάστηκε από Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος σε ΑΤΕbank.

Σήμερα αριθμεί 480 καταστήματα στην Ελλάδα, 1 στη Γερμανία, 16 στη Ρουμανία ενώ διαθέτει και δίκτυο που αποτελείται από 948ATMs.

Η διαθέτει το δεύτερο μεγαλύτερο τραπεζικό δίκτυο εξυπηρέτησης στην Ελλάδα και το μεγαλύτερο στην ελληνική περιφέρεια.

MARFIN EGNATIA BANK

Η MARFIN EGNATIA BANK προήλθε από την ένωση τριών (3) τραπεζών, της Εγνατίας, της Λαϊκής και της Marfin. Είναι θυγατρική της MARFIN POPULAR BANK, στην οποία ανήκει το 95% , και αποτελεί μέλος του ομίλου Marfin Financial Group ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες στον τραπεζικό και ευρύτερο χρηματοοικονομικό χώρο.

ATTICA BANK

Η Τράπεζα Αττικής Α.Ε ιδρύθηκε το 1925 και είναι σήμερα ένας δυναμικός χρηματοοικονομικός οργανισμός στην Ελλάδα που διαθέτει ένα αναπτυσσόμενο δίκτυο αποτελούμενο αυτή τη στιγμή από 74 καταστήματα.

ΞΕΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Η Τράπεζα Κύπρου (www.bankofcyprus.com) ιδρύθηκε στην Κύπρο το 1899, όπου και κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς. Στην Ελλάδα, που αποτελεί και τον κυριότερο άξονα επέκτασής του ομίλου, ίδρυσε το πρώτο της κατάστημα 1991. Σήμερα διαθέτει 140 καταστήματα, από μόλις 17 που διέθετε το 1999, ενώ απασχολεί πάνω από 2.500 άτομα.

Παρέχει δε, ολοκληρωμένες τραπεζικές υπηρεσίες, όχι μόνο στην Κύπρο και στην Ελλάδα, αλλά και στη Μεγάλη Βρετανία, στη Ρουμανία, στη Ρωσία και στην Αυστραλία, με παράλληλη λειτουργία διεθνούς δικτύου με γραφεία αντιπροσωπείας σε όλες τις ηπείρους.

CITIBANK

Η Citibank (www.citibank.gr) είναι η μεγαλύτερη ξένη τράπεζα στην Ελλάδα. Άνοιξε το πρώτο της κατάστημα στην Ελλάδα το 1964 και σήμερα διαθέτει ένα δίκτυο 85 καταστημάτων, 263 ATMs και περισσότερους από 1.500 υπαλλήλους και 600.000 πελάτες.

Είναι η τράπεζα που για πρώτη φορά εισήγαγε ATMs στην ελληνική επικράτεια το 1985, ενώ τις τελευταίες τρεις χρονιές έχει βραβευτεί ως η τράπεζα με το καλύτερο εργασιακό περιβάλλον στην Ελλάδα.

HSBC BANK

Η HSBC Bank plc λειτουργεί στην Ελλάδα από το 1981 και είναι μέλος του ομίλου HSBC, ο οποίος είναι ένας από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς και χρηματοοικονομικούς οργανισμούς στον κόσμο με παρουσία σε 76 χώρες. Διαθέτει στην Ελλάδα 22 καταστήματα.

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι συνεταιριστικές τράπεζες αποτελούν άλλον ένα διαδεδομένο τύπο χρηματοοικονομικών οργανισμών. Συναντώνται σε πάρα πολλές χώρες, ενώ διεθνώς ο αριθμός τους υπολογίζεται ότι υπερβαίνει τις 50.000. Στην Ελλάδα εμφανίστηκαν στην αρχή της δεκαετίας του 1990 και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, τόσο κατά την ίδρυση και τις μεταβολές τους (τροποποίηση καταστατικού) όσο και κατά τη λειτουργία τους.

Σκοπός της εποπτείας αυτής, είναι από τη μία πλευρά, η προστασία των καταθετών, και από την άλλη η προστασία της αξιοπιστίας του τραπεζικού συστήματος, άρα και της σταθερότητας αυτού. Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των τραπεζών αυτών στηρίζονται στις αρχές της συνεταιριστικής επιχείρησης.

Το πρώιμο στάδιο των συνεταιριστικών τραπεζών είναι ο πιστωτικός συνεταιρισμός, στις δραστηριότητες του οποίου περιλαμβάνονται η παροχή δανείων, εγγυήσεων, ασφαλειών ή άλλων χρηματοοικονομικών διευκολύνσεων στα μέλη του. Μετά τη έναρξη λειτουργίας ως πιστωτικό ίδρυμα, ο πιστωτικός συνεταιρισμός δύναται να δέχεται καταθέσεις, να χορηγεί πιστώσεις και γενικά να διενεργεί κάθε είδους τραπεζικές εργασίες, εκτός αν κάποια από αυτές έχει ειδικά απαγορευτεί για τις συνεταιριστικές τράπεζες. Γενικός σκοπός πάντως είναι η εξυπηρέτηση και προώθηση των συμφερόντων των μελών τους.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και ως εκ τούτου αντλούν κεφάλαια από τις αποταμιεύσεις της περιοχής τους, μέσω της χρηματοδότησης από τα μέλη τους. Ουσιαστικά, οι συνεταιριστικές τράπεζες συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών όπου και εγκαθίστανται μέσω της αξιοποίησης των κεφαλαίων των κατοίκων των περιοχών αυτών. Μπορούν ωστόσο να επεκταθούν εκτός νομού αν το εγκρίνει η Τράπεζα της Ελλάδας μετρώντας υποδομές, συστήματα ασφαλείας, προσωπικό και κυρίως διαθέσιμα κεφαλαία. Αν αυτά είναι επαρκή δίνεται έγκριση επέκτασης.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι οι εξής:

- Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας
- Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα
- Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα
- Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων

- Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων
- Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου

Ακόμη, έχουν ιδρυθεί με σκοπό να μετεξελιχθούν σε συνεταιριστικές τράπεζες άλλοι 20 πιστωτικοί συνεταιρισμοί.

Βέβαια, το μερίδιο αγοράς που καταλαμβάνουν οι συνεταιριστικές τράπεζες μαρτυρά ότι ο πολίτης δεν επιθυμεί εύκολα συναλλαγές με μια συνεταιριστική τράπεζα. Ο βασικός λόγος για αυτήν την απόκλιση είναι το ότι δεν αισθάνεται τόσο ασφαλής όσο στις συμβατικές τράπεζες.

Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπετε το γεγονός ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες ανήκουν στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων του Ελληνικού δημοσίου πράγμα που σημαίνει ότι έχουν ακριβώς τις ίδιες εγγυήσεις και ασφάλειες για τα χρήματα των καταθετών με αυτές οποιασδήποτε άλλης τράπεζας. Επιπλέον, υπόκεινται σε καθημερινό έλεγχο από ειδική Επιθεώρηση Συνεταιριστικών Τραπεζών της Τράπεζας της Ελλάδος. Ο θεσμός είναι λοιπόν απόλυτα κατοχυρωμένος και εξασφαλισμένος.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Οι οργανισμοί αυτοί διεξάγουν περιορισμένες τραπεζικές εργασίες. Στην χώρα μας λειτουργούν σήμερα δύο ειδικοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί για τους οποίους καταβάλλεται προσπάθεια μετατροπής τους σε σύγχρονα πιστωτικά ιδρύματα με δυνατότητα προσφοράς του συνόλου των υπηρεσιών και προϊόντων ενός σύγχρονου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Οι δύο αυτοί οργανισμοί είναι:

A) Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, που αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. με έτος ίδρυσης το 1919 και βασικούς σκοπούς τη φύλαξη και διαχείριση παρακαταθηκών, τη χορήγηση δανείων και την ταμειακή διαχείριση των κεφαλαίων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ εποπτεύεται από την Κεντρική Τράπεζα για δραστηριότητες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της. Επειδή έχει τη νομική μορφή Ν.Π.Δ.Δ. δε συμμετέχει στη διατραπεζική αγορά και τα διαθέσιμα του είναι υποχρεωτικά κατατεθειμένα στην Κεντρική Τράπεζα. Είναι όμως μέλος της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, του Γραφείου Συμψηφισμού Αθηνών και μέτοχος της ΔΙΑΣ Α.Ε.

B) Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο (Post Bank), ιδρύθηκε το 1900. Μέχρι το

2002, που με την ψήφιση νόμου μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρία, υπήρξε αυτοτελής δημόσια υπηρεσία με διοικητική και οικονομική αποκέντρωση, εποπτευόμενη από τον υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Κατά κύριο λόγο χρησιμοποιεί τα καταστήματα των ταχυδρομείων για τη διεξαγωγή των συναλλαγών που αναπτύσσει με το κοινό, καταφέροντας έτσι να προσελκύσει ένα σημαντικό μέρος της αγοράς.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο βρίσκεται σήμερα σε μια φάση εκσυγχρονισμού με τη μετατροπή του σε ανώνυμη εταιρία και τη διεύρυνση των εργασιών του ώστε να καλύπτει το πλήρες φάσμα των αγοραίων τραπεζικών προϊόντων. Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι μέλος της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών καθώς και της Ένωσης Ευρωπαϊκών Ταμιευτηρίων και του Παγκόσμιου Ινστιτούτου Ταμιευτηρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

2.1 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Όπως είπαμε η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η κεντρική εκδοτική τράπεζα της χώρας. Πέρα όμως από την έκδοση των τραπεζογραμματίων και την παρακολούθηση της συνολικής κυκλοφορίας του χρήματος, όντας ενταγμένη στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες αυτής, είναι επιφορτισμένη με τις εξής δραστηριότητες:

- Εφαρμογή των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- Άσκηση νομισματικής πολιτικής
- Διατήρηση σταθερότητας των τιμών
- Άσκηση εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα και σε άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς
- Ταμειακή διαχείριση των εσόδων και εξόδων του Δημοσίου
- Διαχείριση έκδοσης και αποπληρωμής των τίτλων (ομολόγων – εντόκων γραμματίων) του Δημοσίου

Από τις σημαντικότερες ωστόσο λειτουργίες της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Βάσει του καταστατικού της η εν λόγω εποπτεία ασκείται επί των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους στην αλλοδαπή, καθώς και επί των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων σε χώρες εκτός Ε.Ε.

Ο εποπτικός αυτός ρόλος έχει σαν σκοπό την εξασφάλιση της σταθερότητας του συστήματος και την προστασία του συναλλακτικού κοινού. Για το σκοπό αυτό εκδίδει οδηγίες και κανονισμούς σχετικά με τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τις επενδυτικές τους δραστηριότητες.

Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να ελέγχει όλα τα βιβλία και τα αρχεία των πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας για τυχόν παραβάσεις στο πλαίσιο της άσκησης προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης από κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει την δικαιοδοσία να επιβάλει σε αυτό τα απαραίτητα μέτρα ώστε να συμμορφωθεί με τις επιταγές του Νομοθετικού

Πλαισίου των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς επίσης και να επιβάλει πρόστιμα, να ορίσει διαχειριστή και τέλος (αν δεν υπάρχει συμμόρφωση ή υπάρχει περίπτωση μη φερεγγυότητας) να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος και να το θέσει υπό ειδική εκκαθάριση υπό την επίβλεψή της. Παράλληλα σε περίπτωση ανεπαρκούς ρευστότητας του πιστωτικού ιδρύματος, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να δώσει εντολή υποχρεωτικής παράτασης πληρωμής των υποχρεώσεων και απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος για περίοδο η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο μήνες (με δυνατότητα επέκτασης για έναν ακόμα) και να ορίσει διαχειριστή υπό την επίβλεψη της.

Προκειμένου να ολοκληρωθεί το έργο της εποπτείας σημαντικό στοιχείο αποτελούν οι επιτόπιοι έλεγχοι καθώς με αυτούς διαπιστώνεται κατά πόσο πληρούνται οι όροι λειτουργίας των εποπτευόμενων ιδρυμάτων ενώ εντοπίζονται τυχόν αδυναμίες όπως λανθασμένες εκτιμήσεις της πιθανής ζημιάς από την άσκηση της δραστηριότητας. Τα αποτελέσματα των επιτόπιων ελέγχων τίθενται υπόψη των αρμοδίων στελεχών των εποπτευόμενων ιδρυμάτων και στη συνέχεια είτε λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα είτε επιβάλλονται κυρώσεις.

2.2 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Παραδοσιακά το αντικείμενο εργασιών των εμπορικών τραπεζών είναι η διαχείριση και η εμπορία του αποταμιευτικού χρήματος με σκοπό το κέρδος.

Για να το πετύχει όμως αυτό μία τράπεζα, θα πρέπει να αναπτύξει τον κύκλο εργασιών της σε τρεις επιμέρους άξονες:

A) Τις παθητικές εργασίες, δηλαδή στις εργασίες που αποτελούν στοιχεία κυρίως του παθητικού τους. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι κάθε μορφής καταθέσεις (όψεως, ταμιευτηρίου, προθεσμίας κλπ) καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα για άντληση και προσέλκυση κεφαλαίων από διάφορες πηγές.

B) Τις ενεργητικές εργασίες, δηλαδή στις εργασίες που αποτελούν στοιχεία κυρίως του ενεργητικού τους. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι εργασίες αξιοποίησης των καταθέσεων και των ιδιοκεφαλαίων με τη μορφή χρηματοδοτήσεων, χορήγησης δανείων καθώς και οι επενδύσεις κάθε μορφής και οι τοποθετήσεις σε χρεόγραφα ή ξένα νομίσματα.

Γ) Τις μεσολαβητικές εργασίες. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται όλες οι υπηρεσίες που προέρχονται από τις εμπορικές τράπεζες έναντι αμοιβής ή

προμήθειας, εκτός του επιτοκίου, όπως κίνηση κεφαλαίων, εισπράξεις αξιών, ενοικίαση θυρίδων, αγοραπωλησία συναλλάγματος κ.α.

2.3 ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Οι καταθέσεις αποτελούν την σημαντικότερη πηγή εξοικονόμησης χρηματικών διαθεσίμων για την άσκηση πιστοδοτικής λειτουργίας κάθε τράπεζας. Χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτής της εργασίας είναι ο εξαιρετικά μεγάλος αριθμός επιμέρους καταθετών (μεγάλη διασπορά).

Λέγοντας κατάθεση, εννοούμε την παράδοση χρημάτων (σε μετρητά, επιταγές ή άλλα αξιόγραφα μετατρέψιμης χρηματικής αξίας) στο ταμείο ενός τραπεζικού καταστήματος.

Βασικός όρος στην κατάθεση (σύμβαση) είναι ότι ο καταθέτης μεταβιβάζει προσωρινά ή για ορισμένο χρονικό διάστημα αγοραστική του δύναμη στην Τράπεζα, η οποία καταβάλλει για τη χρήση των χρημάτων του αναλογούντα χρονικό τόκο. Η σύμβαση κάθε κατάθεσης σταματά αυτομάτως όταν επιστραφεί το κεφάλαιο και οι νόμιμοι τόκοι στον δικαιούχο ή το νόμιμο εκπρόσωπό του.

Οι καταθέσεις εντάσσονται στη μορφή των παθητικών εργασιών της τράπεζας και χωρίζονται σε κατηγορίες (προϊόντα) προσδιοριζόμενες από το χρόνο απόδοσης του, την ιδιότητα του καταθέτη, το νόμισμα το οποίο χρησιμοποιείται.

Έτσι έχουμε τις καταθέσεις ταμιευτηρίου, τις καταθέσεις όψεως, τις καταθέσεις σε τρεχούμενο λογαριασμό, τις προθεσμιακές καταθέσεις, τις καταθέσεις συναλλάγματος, τις καταθέσεις σε εγγύηση.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ

Περιλαμβάνουν καταθέσεις τις οποίες κάνουν φυσικά πρόσωπα λαμβάνοντας ως ανταμοιβή τόκους. Όταν το επιτόκιο είναι υψηλό αποτελεί κίνητρο για αποταμίευση.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΕΧΟΥΜΕΝΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ

Αποτελούν παραλλαγή της κατάθεσης ταμιευτηρίου. Πρόκειται για λογαριασμούς που ανοίγονται μόνο σε φυσικά πρόσωπα και είναι κυρίως μισθοδοτικοί. Η κίνηση του λογαριασμού γίνεται κυρίως με επιταγές τις οποίες

χορηγεί η τράπεζα για τη διευκόλυνση των τρεχουσών συναλλαγών. Για το λόγο αυτό το επιτόκιο είναι μικρότερο από αυτό του ταμιευτηρίου.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΨΕΩΣ

Συνήθως γίνονται από επιχειρήσεις οι οποίες διενεργούν ταυτόχρονα και αναλήψεις ώστε να ικανοποιούν τις υποχρεώσεις που έχουν έναντι τρίτων. Η κίνηση του λογαριασμού γίνεται σχεδόν αποκλειστικά με επιταγές

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Είναι οι καταθέσεις που συμφωνείτε μεταξύ καταθετών και τράπεζας, να παραμείνουν στην τράπεζα για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα χωρίς να γίνει ανάληψη. Σε περίπτωση που γίνει ανάληψη πριν την λήξη του προκαθορισμένου χρονικού διαστήματος τότε επιβάλλεται στον καταθέτη ποινή ανάλογη με το χρόνο που υπολείπεται μέχρι τη λήξη τους.

Η μορφή αυτή καταθέσεων εξυπηρετεί αφενός τις τράπεζες λόγω του ότι θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι θα έχουν στη διάθεση τους διάφορα ποσά τα οποία δεν θα αναληφθούν για εύλογο χρονικό διάστημα, και αφετέρου τους καταθέτες αφού θα λαμβάνουν μεγαλύτερους τόκους σε σύγκριση με αυτούς που θα έπαιρναν εάν είχαν τα χρήματα τους σε καταθέσεις ταμιευτηρίου.

2.4 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ (ΔΑΝΕΙΑ)

Λέγοντας χορήγηση εννοούμε την μετάβαση μέρους της αγοραστικής δύναμης, που έχει η τράπεζα, με τη μορφή δανείου (βραχυπρόθεσμου – μεσοπρόθεσμου - μακροπρόθεσμου) για χρήση από τρίτο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Οι χορηγήσεις αποτελούν τον κορμό των τραπεζικών εργασιών, που είναι η εμπορία του χρήματος, είναι μια από τις σημαντικότερες πηγές εσόδων της τράπεζας και η κατεξοχήν πιστωτική σύμβαση. Για το λόγο αυτό το σύνολο των πιστοδοτικών εργασιών των τραπεζών, δηλαδή των εργασιών της παροχής των δανείων, πιστώσεων και εγγυήσεων, ονομάζεται πιστωτική λειτουργία.

Για την άσκηση ωστόσο, της πιστωτικής λειτουργίας, έχουν θεσπιστεί από την πλευρά των τραπεζών κριτήρια επιλογής πιστοδοτούμενων, διαδικασίες, έλεγχοι, κ.α., ενώ από την πλευρά της πολιτείας, νομισματικό πλαίσιο που καθορίζει τους όρους

και τις προϋποθέσεις της παροχής των δανείων, πιστώσεων και εγγυήσεων. Στόχος αυτών των διαδικασιών είναι :

- ✓ η εξασφάλιση της επιστροφής στην τράπεζα του κεφαλαίου και των αναλογούντων τόκων,
- ✓ η σωστή επιλογή χρηματοδότησης σε επιχειρήσεις που ανήκουν σε αναπτυσσόμενους δυναμικούς κλάδους της οικονομίας,
- ✓ η σύνδεση κάθε χορήγησης με παράπλευρες τραπεζικές εργασίες (εισαγωγές, εξαγωγές κ.λ.π.) επαυξάνοντας έτσι τα έσοδα και ολόκληρο το εργασιακό κύκλωμα της Τράπεζας,
- ✓ η εναλλακτική διασφάλιση (εμπράγματα ή προσωπική) για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου από απρόβλεπτους παράγοντες.

Κυρίαρχος όρος κάθε σύμβασης χορήγησης είναι ότι ο δανειζόμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση και οφείλει να επιστρέψει στην Τράπεζα, στον οριζόμενο από τη σύμβαση χρόνο, το κεφάλαιο συν τους νόμιμους τόκους.

Όπως είπαμε παραπάνω τα δάνεια μπορεί να είναι ή προς ιδιώτες ή προς επιχειρήσεις. Όσον αφορά στα δάνεια προς ιδιώτες, αυτά διακρίνονται σε στεγαστικά δάνεια, σε προσωπικά/καταναλωτικά, σε επισκευαστικά, σε δάνεια για αγορά αυτοκινήτου. Από την άλλη, όσον αφορά τα δάνεια που δίνονται προς τις επιχειρήσεις διακρίνουμε δάνεια για ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων, για επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων, για προμήθεια μηχανολογικού εξοπλισμού και για κάλυψη λοιπών αναγκών. Το ύψος των χορηγήσεων έχει άμεση εξάρτηση, από το ύψος των καταθέσεων στην Τράπεζα, πλέον των ιδίων αυτής κεφαλαίων.

Σε κάθε περίπτωση προκειμένου να παραχωρηθεί δάνειο σε ιδιώτη ή επιχείρηση, οι τράπεζες εκτιμούν την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη, που σημαίνει εκτίμηση ως προς το εάν πρέπει να τον δανειοδοτήσει και σε ποιο ύψος, η οποία γίνεται με βάση το αν αυτός παρέχει τα κατ' αρχήν εχέγγυα προκειμένου να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει σύμφωνα με τους όρους του τραπεζικού δανείου που παίρνει.

Οι τράπεζες μπορεί να αποκομίζουν σημαντικά κέρδη από τα δάνεια λόγω επιτοκίων δανεισμού, ωστόσο αντιμετωπίζουν και πιστωτικό κίνδυνο από τα ίδια δάνεια γεγονός που τις ωθεί να σχηματίζουν προβλέψεις για επισφάλειες. Μάλιστα ακολουθούν πολιτική υψηλών προβλέψεων, καθώς η πιστωτική επέκταση σε συνδυασμό με το ποσοστό των καθυστερούμενων δανείων αύξησαν τον αναλαμβανόμενο από αυτές κίνδυνο.

2.5 ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Οι κυριότερες διαμεσολαβητικές τραπεζικές εργασίες είναι οι παραδοσιακές εργασίες που αναφέρονται:

1) Στις εισαγωγές και εξαγωγές

Αγορά όλα ανεξαρτήτως τα αγαθά που διακινούνται στα πλαίσια του Διεθνούς Εμπορίου και που η κάθε οικονομία (χώρα) δραστηριοποιείται για την εξασφάλιση των απαραίτητων γι' αυτήν ετοιμών εμπορευμάτων, καθώς και των πρώτων και βοηθητικών υλών, για την λειτουργία των οικονομικών της μονάδων (Βιομηχανικών, βιοτεχνικών κ.λ.π.).

2) Στην διακίνηση του συναλλάγματος

Αυτό αφορά τόσο τις αγορές και πωλήσεις χαρτονομισμάτων, όσο και τις καταθέσεις σε συνάλλαγμα καθώς και την μέσω εντολών και επιταγών μεταφορά κεφαλαίων από χώρα σε χώρα. Καλύπτει δε τις ανάγκες του εξωτερικού εμπορίου κάθε χώρας, του Τουρισμού, των Σπουδών, Υγείας κ.λ.π.

3) Στην κίνηση κεφαλαίων

Λέγοντας κίνηση κεφαλαίων εννοούμε τη μεταφορά αγοραστικής δύναμης (διαθέσιμα) από το ένα υποκατάστημα μιας τράπεζας σε άλλο της ίδιας ή άλλης πόλης, της ίδιας ή άλλης χώρας με σκοπό ν' αποδοθούν σε τρίτο. Τα κεφάλαια αυτά μεταφέρονται λογιστικά και αποδίδονται στον οριζόμενο δικαιούχο για χρήση. Η εργασία αυτή, της μεταφοράς κεφαλαίων, περιλαμβάνει κεφάλαια που προέρχονται από ιδιωτική αποταμίευση (ιδιωτικά) ή και κεφάλαια προερχόμενα από το Δημόσιο Τομέα ή από τράπεζα.

Η ολοκλήρωση της εργασίας κίνησης κεφαλαίων πραγματοποιείται με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

- ⇒ με την έκδοση τραπεζικής επιταγής,
- ⇒ με την αποστολή τραπεζικής εντολής (τηλεφωνικής, τηλεγραφικής, ταχυδρομικής, με το σύστημα on-line, swift)
- ⇒ με τραπεζική πιστωτική εντολή.

Απαραίτητη προϋπόθεση στην μεταφορά κεφαλαίων είναι να ορισθεί εγγράφως από τον εντολέα, ο αποδέκτης, η διεύθυνσή του και ο τρόπος πληρωμής.

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι:

- η παράπλευρη αύξηση των εργασιών της τράπεζας,

- η είσπραξη προμήθειας,
- η κάλυψη μέρους της καθημερινής ταμειακής ρευστότητας με την χρησιμοποίηση των διαθεσίμων εκείνων που δεν εισπράττονται αυθημερόν από τους δικαιούχους.

4) Στην είσπραξη αξιών

Αυτή αναφέρεται στα πάσης φύσεως αξιόγραφα, δηλαδή σε έγγραφα που ενσωματώνουν χρηματική αξία, η οποία μπορεί να ρευστοποιηθεί είτε άμεσα είτε σε προκαθορισμένο χρονικό διάστημα. Τα ποιο συνηθισμένα αξιόγραφα είναι:

- α) οι επιταγές,
- β) οι πιστωτικοί τίτλοι (γραμμάτια, συναλλαγματικές, υποσχετικές επιστολές) και
- γ) τα φορτωτικά έγγραφα

5) Χρεόγραφα

Χρεόγραφο είναι το έγγραφο που φανερώνει την σύμβαση χρέους, αντιπροσωπεύει χρηματική αξία και έχει ορισμένο τύπο που φανερώνει κρατικό δάνειο, ή Δάνειο Τραπεζής, ή άλλης επιχείρησης και ανήκει σε αυτόν που το έχει (π.χ. κρατικό ομόλογο, έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, μετοχές εταιριών κ.λ.π.).

Για την διακίνηση των χρεογράφων υπάρχει στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας οργανωμένο τμήμα, που εξυπηρετεί την πελατεία της μέσα από το δίκτυο των καταστημάτων της. Επίσης, υπάρχει και Ειδική Υπηρεσία (ΤΑΜΕΙΟ ΤΙΤΛΩΝ) που αναλαμβάνει έναντι προμήθειας την φύλαξη των παραπάνω χρεογράφων και είναι υψηλής ασφάλειας έναντι φωτιάς, πλημμύρας και κλοπής.

6) Θησαυροφυλάκια

Είναι ο ειδικά διαμορφωμένος και ασφαλής χώρος, μέσα στο κατάστημα της Τράπεζας, όπου υπάρχουν αριθμημένες θέσεις-κιβώτια μεταλλικά (θυρίδες) σε διάφορα μεγέθη και τα οποία διαθέτει η τράπεζα έναντι ενοικίου σε επιλεγμένη πελατεία της. Χρησιμεύουν για την τοποθέτηση από τους πελάτες διαφόρων προσωπικών τους ειδών ή αξιών και δεν υποχρεούνται να τα δηλώσουν στην Υπηρεσία της Τράπεζας. Το καθεστώς λειτουργίας των θυρίδων διέπεται α) από ειδική σύμβαση, που υπογράφεται μεταξύ του πελάτη και της Τράπεζας, και β) από τις διατάξεις του Αστικού και φορολογικού κώδικα.

7) Λοιπές μεσολαβητικές εργασίες

Με την ανάπτυξη του Τραπεζικού συστήματος, την Διεθνοποίηση των συναλλαγών, την τουριστική ανάπτυξη καθώς και την τεχνολογική εξέλιξη, καθημερινά προστίθενται όλο και νέες μεσολαβητικές τραπεζικές εργασίες.

Μια δυναμική μεσολαβητική εργασία, είναι η καθιέρωση του λεγόμενου «πλαστικού χρήματος» στις καθημερινές συναλλαγές.

Η ορολογία «πλαστικό χρήμα» εμφανίσθηκε το 1950 με σκοπό να περιγράψει το πλαστικό δελτίο –κάρτα, που έχει τυπωμένο το όνομα του δικαιούχου και τον κωδικό του αριθμό και το οποίο χρησιμοποιείται για την διεκπεραίωση διαφόρων συναλλαγών. Οι πιο συνηθισμένες κατηγορίες καρτών είναι οι ταμειακές, οι πιστωτικές και οι χρεωστικές κάρτες.

Η ταμειακή κάρτα ή κάρτα αυτόματων συναλλαγών, εκδίδεται από την εκάστοτε τράπεζα μόνο αν ο πελάτης τηρεί τραπεζικό λογαριασμό σε αυτήν. Η τράπεζα με αυτόν τον τρόπο διευκολύνει τον πελάτη να πραγματοποιεί γρηγορότερα καταθέσεις και αναλήψεις χρησιμοποιώντας τα αυτόματα ταμειακά μηχανήματα της τράπεζας.(ATM).

Η πιστωτική κάρτα δίνει στον κάτοχο το δικαίωμα να κάνει αγορές διαφόρων ειδών μέχρι ένα ποσό προκαθορισμένου ύψους, χωρίς να πληρώνει μετρητά, τα πληρώνει αργότερα στην τράπεζα ή τα εξοφλεί με άμεση χρέωση του λογαριασμού που τηρεί σε αυτή. Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει η δυνατότητα το ποσό της αγοράς να εξοφληθεί τμηματικά σε άτοκες δόσεις. Η πιστωτική κάρτα επιβαρύνεται με επιτόκιο και ετήσια συνδρομή.

Η χρεωστική κάρτα είναι συνδεδεμένη με το λογαριασμό του δικαιούχου και δεν επιβαρύνεται με επιτόκιο ή ετήσια συνδρομή. Ο κάτοχος μπορεί να τη χρησιμοποιήσει τόσο για αναλήψεις μετρητών όσο και για αγορές. Στην περίπτωση αυτή το ύψος της αγοράς αφαιρείται αυτόματα από τον καταθετικό του λογαριασμό.

Αναμφισβήτητα λοιπόν οι κάρτες είναι ένα χρήσιμο εργαλείο καθώς παρέχει στον κάτοχο της την δυνατότητα να εξυπηρετηθεί εύκολα, γρήγορα και απλά τόσο όταν πρόκειται να πραγματοποιήσει μια αγορά όσο και στην περίπτωση ανάληψης μετρητών από ATM.

Ολοκληρώνοντας, πρέπει να τονίσουμε ότι δεν υπάρχει περιορισμός ως προς την μεσολάβηση των τραπεζών για τη δημιουργία νέων μεσολαβητικών εργασιών.

Κάθε τράπεζα, παρακολουθώντας τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, και έχοντας ως στόχο την αύξηση του πακέτου εργασιών της, προσαρμόζει και

παρουσιάζει νέες μορφές τραπεζικών εργασιών. Τι πακέτο εργασιών μπορεί να προσφέρει μια τράπεζα εξαρτάται κυρίως από το μέγεθός της, την οργάνωσή της και την δυναμική παρουσία της στον ευρύτερο χώρο (εγχώριο και διεθνή) καθώς επίσης και από τον ζωτικό ανθρώπινο παράγοντα που διαθέτει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

3.1 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η επιτροπή της Βασιλείας (Base Committee) ιδρύθηκε στο τέλος του 1974 μετά από πρωτοβουλία των διοικητών των κεντρικών τραπεζών της «ομάδας των 10» (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ), με αρχική ονομασία Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices. Σκοπός της είναι η διαμόρφωση ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου και εποπτικών πρακτικών για το τραπεζικό σύστημα και κεντρικός της άξονας η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Η ίδρυση της επιτροπής πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία και ιδιαίτερα στο χώρο του συναλλάγματος, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και γενικότερα των τραπεζών. Αυτό οφειλόταν στην κατάργηση του διεθνούς συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods που συνέβαλε στην έξαρση της μεταβλητότητας των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων των νομισμάτων στις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, που συνέπεσε χρονικά, και τη συνακόλουθη οικονομική ύφεση είχε ως αποτέλεσμα να καταστούν οι τράπεζες ιδιαίτερα ευάλωτες στο συναλλαγματικό κίνδυνο και τον κίνδυνο από τη μεταβολή των ονομαστικών επιτοκίων και να δημιουργηθούν σημαντικά προβλήματα στην τραπεζική αγορά.

Έτσι αναδείχθηκε απαραίτητη η προσφυγή στη διεθνή συνεργασία ώστε αφενός μεν να κατανοηθεί το νέο περιβάλλον λειτουργίας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και αφετέρου να προωθηθεί η υιοθέτηση από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές εποπτικοί κανόνες και πρότυπα κατάλληλα για την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων και τη διασφάλιση της συστηματικής σταθερότητας.

3.2 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Το σύνολο σχεδόν του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας, μπορεί να ενταχθεί σε πέντε ενότητες:

1. Τη διασυννοριακή συνεργασία των τραπεζικών εποπτικών αρχών είτε με άλλες τραπεζικές αρχές είτε με αρχές που εποπτεύουν επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών
2. Τις μεθόδους προληπτικής εποπτείας και ελέγχου των τραπεζών
3. Τις υποχρεώσεις των τραπεζών για παροχή πληροφοριών στις εποπτικές τους αρχές και στο επενδυτικό κοινό,
4. Τη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών συναλλαγών και
5. Την προληπτική εποπτεία των συνθέσεων χρηματοπιστωτικών ομίλων.

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο ν' αναπτύξουμε λίγο παραπάνω το κομμάτι των μεθόδων προληπτικής εποπτείας και ελέγχου των τραπεζών το οποίο έχει άμεση σχέση με τον λειτουργικό κίνδυνο.

Μέθοδοι προληπτικής εποπτείας και ελέγχου τραπεζών

Κεφαλαιακή επάρκεια

Το βασικότερο αντικείμενο δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας από το 1987 υπήρξε, και συνεχίζει αναμφίβολα να είναι, ο διεθνής συντονισμός των εθνικών διατάξεων που διέπουν μια ιδιαίτερα σημαντική πτυχή της προληπτικής τραπεζικής εποπτείας: την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Διαχείριση κινδύνων

Μια άλλη θεματική ενότητα, η οποία απασχολεί ιδιαίτερα την Επιτροπή, είναι εκείνη που ασχολείται με το ζήτημα των της διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους. Στην ενότητα αυτή εμπίπτει ένα σύνολο εκθέσεων, που περιέχουν συστάσεις και κατευθυντήριες αρχές αναφορικά τόσο με τη μέτρηση και τη διαχείριση από τις ίδιες τις τράπεζες όσο και με την αξιολόγηση από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για τη μέτρηση και τη διαχείριση:

- Του πιστωτικού κινδύνου
- Του κινδύνου χώρας
- Του κινδύνου από μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα
- Του κινδύνου που απορρέει από τις σχέσεις τραπεζών με επιχειρήσεις υψηλού βαθμού μόχλευσης
- Του κινδύνου διακανονισμού από συναλλαγές σε συνάλλαγμα

- Των κινδύνων που απορρέουν από συναλλαγές εκτός ισολογισμού και ειδικότερα από συναλλαγές σε έξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα
- Του κινδύνου ρευστότητας
- Του λειτουργικού κινδύνου και ειδικότερα του λειτουργικού κινδύνου από συστήματα πληροφορικής και τηλεπικοινωνίες, και
- Των κινδύνων από την ηλεκτρονική τραπεζική και τις συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα.

Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος τραπεζών

Με βάση την εμπειρία που αντλήθηκε από τις εποπτικές αρχές από την υπόθεση της πτώχευσης της βρετανικής διεθνούς τράπεζας Barings Bank, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει επιληφθεί και του ζητήματος που αφορά στην επάρκεια του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου των τραπεζών. Στο πλαίσιο αυτής της θεματικής ενότητας έχουν εκδοθεί δύο εκθέσεις:

- i. Η πρώτη έκθεση περιέχει συστάσεις προς τις τράπεζες και τις εποπτικές του αρχές αναφορικά με:
 - τα συστατικά στοιχεία της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου που πρέπει να ακολουθούν οι τράπεζες.
 - Τα κριτήρια βάσει των οποίων οι τραπεζικές εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια αυτών των συστημάτων, και
 - Το ρόλο και τις υποχρεώσεις των εξωτερικών ελεγκτών.
- ii. Με τη δεύτερη έκθεση καθιερώθηκαν συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να διέπουν τις σχέσεις των τραπεζικών εποπτικών αρχών τόσο με τους εσωτερικούς όσο και με τους εξωτερικούς ελεγκτές των τραπεζών.

3.3 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την επίτευξη της αποστολής της, προωθεί στηρίζει και διευκολύνει την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των χωρών-μελών της σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Απώτερος σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η δημιουργία και προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του, ώστε να διαμορφωθεί μια αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει κάποια τυπική υπερεθνική εποπτική εξουσία ή αρμοδιότητα, οποιασδήποτε μορφής. Οι προτάσεις της, τα εποπτικά πρότυπα, οι εποπτικοί κανόνες και οι σχετικές οδηγίες που διαμορφώνει δεν επιβάλλονται. Αντίθετα, εισηγείται πρακτικές με συμβουλευτικό χαρακτήρα, προσδοκώντας ότι θα γίνουν αποδεκτές από τις εθνικές αρχές και βάσει αυτών θα προτείνουν ενέργειες, υποχρεωτικής ή άλλης μορφής, που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στα δεδομένα της οικείας αγοράς. Με τον τρόπο αυτό η επιτροπή ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς μία κοινή προσέγγιση και κοινώς αποδεκτούς κανόνες, χωρίς να προσπαθεί να επιβάλλει λεπτομερή εναρμόνιση των εποπτικών τεχνικών που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.

Βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της είναι τα ακόλουθα:

- Ανταλλαγή πληροφοριών για τις ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων και τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Θέσπιση ελάχιστων πρότυπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες και θέματα κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη να γίνει αυτό.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ενημερώνει τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των Δέκα, οι οποίοι συναντιούνται στην Τράπεζα των Διεθνών Διακανονισμών, του διεθνή οργανισμού που στηρίζει τη διεθνή οικονομική και νομισματική συνεργασία, και λειτουργεί ως τράπεζα των κεντρικών τραπεζών, και ζητά από αυτούς τη στήριξη και τη δέσμευση για ανάληψη βασικών πρωτοβουλιών για την προώθηση των προτάσεών της.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Επιτροπής είναι η σμίκρυνση του χάσματος στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διαφορετικές χώρες.

Η κάλυψη του στόχου αυτού επιδιώκεται με την προώθηση δύο βασικών αρχών:

- Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα στον κόσμο πρέπει να έχουν συστήματα εποπτείας
- Τα εποπτικά συστήματα πρέπει να είναι επαρκή.

Πρακτικά οι προσπάθειες της Επιτροπής της Βασιλείας άρχισαν το 1975, όταν εξέδωσε μια πρώτη σχετική εργασία γνωστή ως «Concordat», η οποία ολοκληρώθηκε το 1983 και κοινοποιήθηκε με τον τίτλο «Principles for the Supervision of Banks

Foreign Establishments»². Με το έγγραφο αυτό τέθηκαν οι αρχές για ενιαία εποπτεία από τις εποπτικές αρχές των χωρών υποδοχής και των χωρών προέλευσης, των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τραπεζών σε άλλες χώρες. Με σχετική προσθήκη, το 1990 αντιμετωπίστηκε και η ανάγκη για ενιαία ροή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών των διαφόρων χωρών. Η διαμόρφωση των αρχών για το θέμα αυτό ολοκληρώθηκε το 1992 με την επαναδιατύπωση σε κείμενο γνωστό ως «Ελάχιστα Πρότυπα». Τα πρότυπα δημοσιοποιήθηκαν και έκτοτε η Επιτροπή προτείνει μηχανισμούς υιοθέτησης αυτών.

Η διαχρονική συνεργασία των τραπεζών σε θέματα εποπτείας βοήθησε την επιτροπή στην αντιμετώπιση θεμάτων, όπως:

- Συλλογή πληροφοριών για την εποπτεία από διάφορες χώρες των εγκατεστημένων σ' αυτές ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Εντοπισμός των εμποδίων στην αποτελεσματική εποπτεία των σχετιζόμενων με κανόνες περί απορρήτου σε διαφορετικές χώρες.
- Μελέτη των διαδικασιών παροχής άδειας εγκατάστασης τραπεζών σε διάφορες χώρες.

Τον Οκτώβριο του 1996 η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα έκθεση συνταχθείσα από ομάδα ειδικών, μεταξύ των οποίων και εκπρόσωποι υπεράκτιων οργανισμών (offshore companies), με προτάσεις για την υπέρβαση των προβλημάτων ενοποιημένης εποπτείας των διασυνοριακών συναλλαγών των διεθνών τραπεζών.

Η έκθεση αυτή προσυπογράφηκε από τις 140 χώρες που παρακολουθούσαν τη Διεθνή Συνάντηση για την τραπεζική εποπτεία (International Conference of Banking Supervision – ICBS) τον Ιούνιο του 1996, βοηθώντας έτσι στη βελτίωση της ενοποιημένης εποπτείας διεθνώς.

3.4 ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι

Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων του ουσιαστικού δικαίου που αφορούν στην προληπτική εποπτεία των διεθνών Τραπεζών έχει επικεντρωθεί στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας . Βάσει αυτού του ρυθμιστικού πλαισίου αποτελεί το σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια του 1988 (Basel Capital Accord). Οι ρυθμίσεις του αναφέρονται σε δύο συναφή θέματα:

² www.bis.org

- Στην μέθοδο υπολογισμού των Κεφαλαιακών απαιτήσεων των Διεθνών Τραπεζών για κάλυψη απέναντι στην έκθεσή τους , στον πιστωτικό κίνδυνο και στον κίνδυνο χώρας από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού
- Στον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ίδιων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες έχουν δικαίωμα να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο και κατά κανόνα τον κίνδυνο αγοράς.

Το Σύμφωνο του 1988 μέχρι την οριστική αντικατάστασή του τον Αύγουστο του 2001 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αρκετές φορές. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι :

- A) το 1991 όπου τροποποιήθηκαν οι διατάξεις που αφορούσαν ίδια κεφάλαια,
- B) το 1998 το σύμφωνο τροποποιήθηκε ώστε να μειωθούν οι συντελεστές σταθμητής του πιστωτικού κινδύνου για απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών οι οποίες υπόκεινται σε κρατική εποπτεία,
- Γ) το 1996 όπου συμπληρώθηκε το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την τραπεζική κεφαλαιακή επάρκεια και καθιερώθηκε ένας εναλλακτικός ορισμός των εποπτικών ίδιων κεφαλαίων ,
- Δ) τον Ιούνιο του 1999 η επιτροπή εξέδωσε ένα συμβουλευτικό κείμενο με τίτλο : «A New Basle Capital Accord», αναθεωρημένο σχέδιο του οποίου υποβλήθηκε για σχολιασμό τον Ιανουάριο του 2001 και αποτελεί το νέο σύμφωνο της Βασιλείας.

3.5 ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

Από τη δημοσίευση της Βασιλείας I το εύρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων έχει επεκταθεί και η ανάπτυξη σύνθετων δομών επιχειρηματικής ιδιοκτησίας έχει επιταχυνθεί. Ως εκ τούτου, τον Ιούνιο του 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε την Βασιλεία II (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards), η οποία αναφέρεται σε ένα αναθεωρημένο πλαίσιο, σκοπός του οποίου είναι η αντικατάσταση της Συνθήκης της Κεφαλαιακής Επάρκειας του 1988.

Το νέο Σύμφωνο, η διαδικασία προώθησης του οποίου στηρίχθηκε σε ευρεία συνεργασία με τις τράπεζες και γενικότερα με τις επιχειρήσεις του χρηματοοικονομικού χώρου, καταργεί σχεδόν εξ ολοκλήρου το Σύμφωνο του 1988

(«Βασιλεία Ι») και επιφέρει ριζικές αλλαγές στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων και υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ενδιαφέρον θα ήταν να διευκρινιστεί πρώτα με τι δεν ασχολείται η Βασιλεία ΙΙ. Πρώτα απ' όλα, η Βασιλεία ΙΙ δεν προτείνει τη ριζική αλλαγή της φύσης του θεσμικού πλαισίου που αφορά τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών. Για παράδειγμα, δεν αλλάζει την μέθοδο με την οποία υπολογίζονται τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Επίσης, δεν σκοπεύει να επηρεάσει το ελάχιστο επίπεδο του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο, που έχει καθοριστεί στο 8%. Τέλος, η Βασιλεία ΙΙ δεν αλλάζει τη μεθοδολογία για τον καθορισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων που βασίζεται στην ύπαρξη εξωτερικών κινδύνων αγοράς.

Το νέο αυτό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών στοχεύει στην καλύτερη εναρμόνιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων με τους τραπεζικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν, επιβραβεύοντας τα πιστωτικά ιδρύματα με υγιή χαρτοφυλάκια και αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων. Επομένως, αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, καθώς και για τη διαμόρφωση νέων πρακτικών στην αναγνώριση, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων.

Άρα, στόχος του παραμένει η διατήρηση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και η προώθηση του ανταγωνισμού επί ίσοις όροις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

4.1 ΟΙ 3 ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι στόχοι αυτοί λοιπόν, για να επιτευχθούν οδήγησαν στο να αποτελείται το νέο Σύμφωνο από τρεις πυλώνες, αμοιβαία ενισχυόμενους, οι οποίοι αφορούν:

1. Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Εναλλακτικές Μέθοδοι Υπολογισμού)
2. Εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων
3. Αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού και πειθαρχία μέσω της αγοράς.

Με τον πρώτο και δεύτερο πυλώνα επιδιώκεται η ανάπτυξη και επέκταση των τυποποιημένων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας που τέθηκαν στη συνθήκη του 1988. Μεταξύ των νέων σημαντικών προτάσεων που εμπεριέχει η πρόταση είναι και η δυνατότητα ανάπτυξης εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου και η χρήση αυτών, μμετά από πιστοποίηση από τις εποπτικές αρχές, αντί των ισχυόντων σήμερα τυποποιημένων κανόνων. Με τον τρίτο πυλώνα επιδιώκεται ενθάρρυνση ανάληψης ασφαλών πρακτικών από τις τράπεζες. Η χρήση του όρου «πυλώνας» είναι συμβολική, σημαίνει ότι αυτά τα τρία στοιχεία, δρώντας μαζί και όχι μεμονωμένα, θα στηρίξουν την τράπεζα ενάντια στη χρηματοοικονομική κατάρρευση.

Όλοι μαζί συνεισφέρουν στην επίτευξη ενός υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Βασική επιδίωξη της Επιτροπής λοιπόν είναι η παράλληλη εφαρμογή και τήρηση των τριών πυλώνων, ώστε το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας να αποβεί περισσότερο αποτελεσματικό. Ωστόσο, η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει ότι η τελική ευθύνη για τη διαχείριση των κινδύνων και την εξασφάλιση ότι το κεφάλαιο διατηρείται σε ένα επίπεδο συμβατό με το προφίλ κινδύνου της τράπεζας παραμένει στην διοίκηση της τράπεζας.

Τα αναμενόμενα από την εφαρμογή οφέλη αναμένονται σε δύο επίπεδα. Καταρχάς, βελτιώνονται και επεκτείνονται οι κανόνες και οι ρυθμίσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι πλέον θα αναφέρονται όχι μόνο στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, αλλά και παράλληλα στην εποπτεία και στην πειθαρχία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, αυξάνεται ουσιαστικά, η ευαισθησία, των

κεφαλαιακών απαιτήσεων στους αναλαμβανόμενους κινδύνους.

Η Επιτροπή ταυτοχρόνως επιδιώκει την ανάδειξη και τη δυναμική προώθηση της διαχείρισης των κινδύνων και την ενθάρρυνση των τραπεζών για σημαντικές βελτιώσεις στη μέτρηση, αντιστάθμιση και μεταφορά των κινδύνων. Η εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης των κινδύνων αποτελεί τη βασική προϋπόθεση και για την πειθαρχία στην αγορά.

4.2 ΠΥΛΩΝΑΣ I

Σ' αυτόν τον πυλώνα γίνεται μερική τροποποίηση του τρόπου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ενώ τα εποπτικά ίδια κεφάλαια, στον αριθμητή του κλάσματος του δείκτη φερεγγυότητας, και η ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια ίση με 8%, παραμένουν ως έχουν, τροποποιείται ο παρανομαστής του κλάσματος. Πιο συγκεκριμένα, οι τροποποιήσεις αφορούν τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου, παρεμβαίνοντας στα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού, στις σταθμίσεις αυτών και κυρίως στις μεθόδους στάθμισης. Παράλληλα προσθέτει στον παρανομαστή τον λειτουργικό κίνδυνο, διαμορφώνοντας τον δείκτη φερεγγυότητας ως εξής:

Εποπτικά ίδια κεφάλαια

$$\text{Δείκτης φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά ίδια κεφάλαια}}{\text{πιστωτικός κίνδυνος} + 12,5^* \text{κίνδυνος αγοράς} + \text{λειτουργικός κίνδυνος}}$$

$$\Delta.\Phi. \geq 8\%$$

Η νέα Συνθήκη δεν μεταβάλλει την αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς, άρα μόνο τον τρόπο υπολογισμού για καθέναν από τους άλλους δύο κινδύνους.

Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να μετρηθεί είτε:

- χρησιμοποιώντας την τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach), η οποία διατηρεί τα κυριότερα στοιχεία της υφιστάμενης μεθόδου, βάσει της πρώτης συνθήκης, με τις δεδομένες, σταθερές και ενιαίες σταθμίσεις των στοιχείων του ενεργητικού.
- είτε με τις μεθόδους των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings-based approach, δηλαδή IRB). Σ' αυτή τη μέθοδο η τράπεζα είναι εκείνη που υπολογίζει τον κίνδυνο των διαφόρων θέσεων που αναλαμβάνει.

Ωστόσο, για να αποφευχθεί υποεκτίμηση των κινδύνων από τις τράπεζες κάποιες απ' τις σταθμίσεις των κινδύνων παρέχονται απ' τις εποπτικές αρχές βασισμένες σε συγκεκριμένα μοντέλα.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αφορά τις απώλειες από συναλλαγές και προστέθηκε στην αρχική συνθήκη (Βασιλεία I) το 1996. Για τον υπολογισμό του χρησιμοποιούνται διάφοροι μέθοδοι με πιο διαδεδομένη τη μέθοδο VAR (value at risk).

Λειτουργικός κίνδυνος

Η επιτροπή ορίζει το λειτουργικό κίνδυνο ως τον κίνδυνο πιθανής ζημιάς, οφειλόμενης σε ελλειπείς ή ανεπιτυχείς εσωτερικές στην τράπεζα διαδικασίες ελέγχου, σε ανθρώπινες ενέργειες (λάθη ή απάτη), σε ανεπαρκή συστήματα διοίκησης και πληροφορικής και σε εξωτερικά γεγονότα. Προτείνει τρεις εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων αναφορικά με αυτόν τον κίνδυνο, τις εξής:³

- ο Προσέγγιση του βασικού δείκτη (Basic Indicator Approach -BAA). Η προσέγγιση αυτή χρησιμοποιεί έναν μόνο δείκτη ο οποίος λειτουργεί σαν προσέγγιση της συνολικής έκθεσης στον κίνδυνο της τράπεζας. Για παράδειγμα, εάν οριστεί ως δείκτης τα ακαθάριστα έσοδα των τριών τελευταίων χρήσεων, κάθε τράπεζα θα πρέπει να διατηρεί κεφάλαια έναντι του λειτουργικού κινδύνου ίσα με ένα σταθερό ποσοστό (15%) του μέσου όρου των ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων χρήσεων.

$$K_{BIA} = GI * 15\%$$

Όπου, GI ο μέσος όρος των ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων χρήσεων.

- ο Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardised Approach). Χρησιμοποιείται από τράπεζες που πληρούν κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις. Σ' αυτή τη μέθοδο, γίνεται διαχωρισμός των τραπεζικών δραστηριοτήτων σε οκτώ τμήματα, για καθένα από τα οποία υπάρχει ήδη ένας προϋπολογισμένος συντελεστής beta (βλέπε τον πίνακα που ακολουθεί). Τα απαιτούμενα κεφάλαια για κάθε τμήμα υπολογίζονται πολλαπλασιάζοντας τον δείκτη του λειτουργικού κινδύνου με τον συντελεστή beta. Τα συνολικά απαιτούμενα κεφάλαια έναντι του

³ Overview Of The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision April 2003

λειτουργικού κινδύνου θα είναι το άθροισμα των κεφαλαίων που υπολογίστηκαν για κάθε τμήμα.

Business Lines	Beta Factors
Corporate Finance	18%
Trading and sales	18%
Retail Banking	12%
Commercial Banking	15%
Payment and Settlement	18%
Agency services	18%
Asset management	18%
Retail brokerage	12%
Πηγή: www.bis.org	

- ο Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδος (Advanced Measurement Approach – AMA). Για τις 6 από τις 8 παραπάνω κατηγορίες, εφαρμόζεται η μεθοδολογία της τυποποιημένης μεθόδου. Για τις υπόλοιπες δύο- Retail Banking και Commercial Banking- εφαρμόζεται η μεθοδολογία:

$[(\text{Μέσος όρος 3 τελευταίων ετών χρηματοδοτήσεων Retail})+0,035*\beta 3] + [(\text{Μέσος όρος 3 τελευταίων ετών χρηματοδοτήσεων Commercial})*\beta 4]$

4.3 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ

Ο πυλώνας αυτός αναφέρεται στην ανάγκη καθιέρωσης διαδικασιών ελέγχου της κεφαλαιακής επάρκειας. Καταρχάς, εστιάζει στην ανάγκη παρακίνησης των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές για εγκατάσταση μηχανισμών ελέγχου και μεθόδων διαχείρισης κινδύνων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενθαρρύνεται και η συνεργασία μεταξύ εποπτικών αρχών και τραπεζών. Επιπλέον, αναφέρεται στο γεγονός ότι οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να διενεργούν εσωτερικές επιθεωρήσεις και αξιολογήσεις των εργαλείων μετρήσεις κινδύνου, κατά τις οποίες θα πρέπει να γίνεται συνολική αποτίμηση των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένες οι

τράπεζες.

Η επιτροπή έχει υιοθετήσει 4 βασικές αρχές, προς στις οποίες θα πρέπει να εναρμονίζονται οι τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενους μελλοντικούς κινδύνους, και οι οποίες είναι:⁴

Αρχή I

Οι τράπεζες πρέπει να έχουν μια διαδικασία για τον υπολογισμό του συνολικού κεφαλαίου τους σε σχέση με το προφίλ κινδύνου και μια στρατηγική για την διατήρηση των επιπέδων αυτού του κεφαλαίου. Μια ολοκληρωμένη διαδικασία υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει να περιλαμβάνει: α) αρχές και διαδικασίες σχεδιασμένες έτσι ώστε να εξασφαλίσουν ότι όλοι οι ουσιώδεις κίνδυνοι συμπεριλαμβάνονται στους υπολογισμούς, β) διαδικασίες για τη συσχέτιση της στρατηγικής της τράπεζας και του επιπέδου του κεφαλαίου με τους κινδύνους και γ) εσωτερικούς και εξωτερικούς ελέγχους ώστε να διασφαλιστεί η ακεραιότητα του συστήματος διοίκησης. Η ευθύνη για την εδραίωση και διατήρηση αυτής της διαδικασίας έγκειται στη διοίκηση της τράπεζας.

Αρχή II

Οι εποπτικές αρχές πρέπει να ελέγχουν και να αξιολογούν τους εσωτερικούς υπολογισμούς και τις στρατηγικές της κεφαλαιακής επάρκειας, όπως επίσης, και την ικανότητά τους να εγγυώνται τη συμμόρφωση με τους εποπτικούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα αν δεν ικανοποιούνται με τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας.

Αρχή III

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν από τις τράπεζες να λειτουργούν με δείκτες κεφαλαίου άνω των καθορισμένων.

Αρχή IV

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν σε περίπτωση που εντοπίζεται κίνδυνος πτώσης των επιπέδων κεφαλαίου. Προκειμένου να αποφευχθεί μια τέτοια πτώση, κάτω από τα επίπεδα που απαιτούνται από την Επιτροπή, οι εποπτικές αρχές

⁴ The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision May 2001

θα πρέπει να απαιτούν άμεσες διορθωτικές κινήσεις.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στη νέα Συνθήκη συμπεριλαμβάνεται και η αναγκαιότητα διαμόρφωσης και εφαρμογής ενός «στρες τεστ»(stess test) ή αλλιώς προσομοίωση καταστάσεων κρίσης, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη ακραία σενάρια ώστε να υπολογίζει και την επίδραση των ακραίων οικονομικών εξελίξεων στη λειτουργία της τράπεζας.

Μάλιστα, τον Ιούνιο του 2006, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, στα πλαίσια αυτού του πυλώνα, παρουσίασε βασικές κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστης πρακτικής αναφορικά με τη μεθοδολογία της προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης καθώς επίσης και διαφορετικές μεθοδολογίες προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ανά κίνδυνο (πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος αγοράς και κίνδυνος ρευστότητας).

4.4 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ

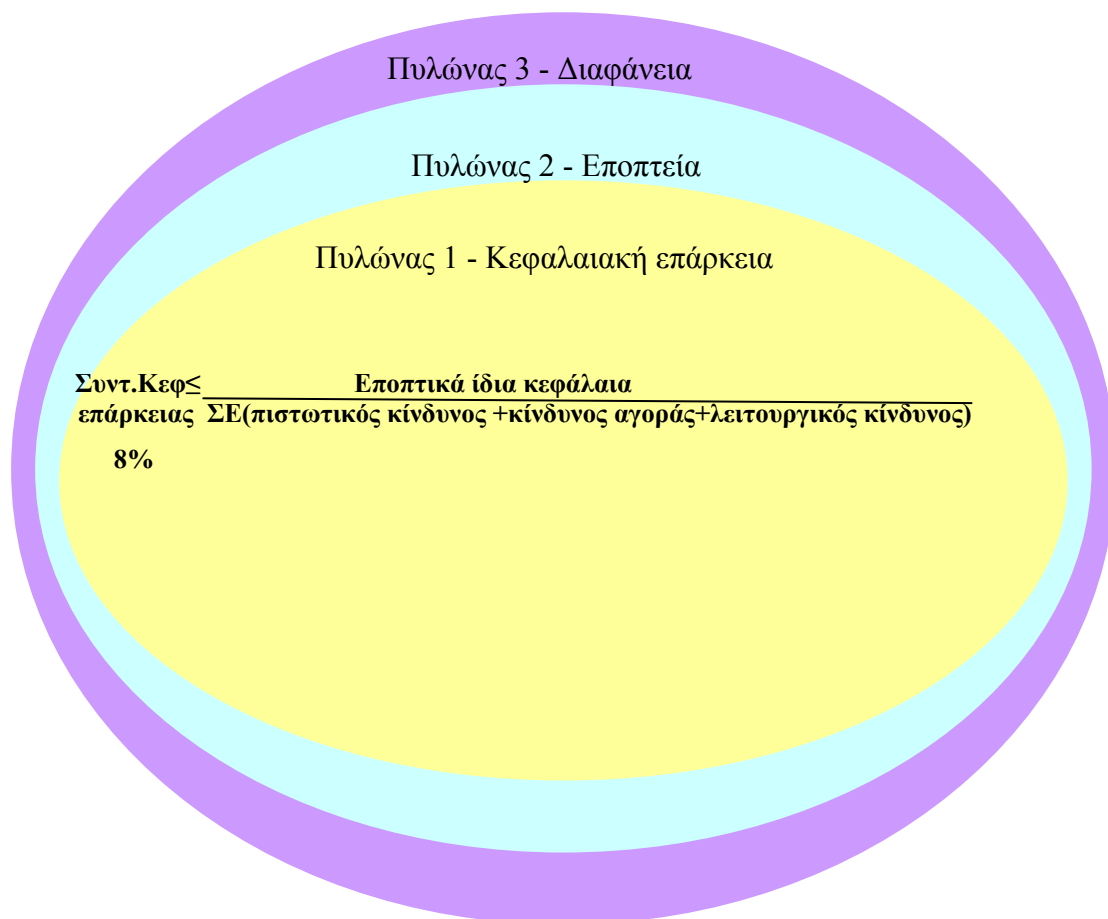
Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι να συμπληρώσει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του πρώτου πυλώνα και τα θέματα εποπτείας του δεύτερου πυλώνα. Πιο συγκεκριμένα, η επιτροπή με αυτόν τον πυλώνα, επιδιώκει να ενθαρρύνει την πειθαρχία μέσω της αγοράς, ούτως ώστε να συνεχιστεί η προσπάθεια ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και η προώθηση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ουσιαστικά, η επιτροπή δεν αρκείτε δεν έλεγχο των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές. Μέσω των παρακάτω διατάξεων, που καλύπτουν τέσσερις περιοχές, τους υποχρεώνει να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους.

- ✓ Απαιτήσεις σε κεφάλαια: Θα πρέπει να καταγράφεται και να εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο οι επενδύσεις συμμετέχουν στον υπολογισμό του κινδύνου και στις υποχρεώσεις κεφαλαίου.
- ✓ Δομή κεφαλαίων: Θα πρέπει να υπάρχει λεπτομερής αναφορά της φύσης και του σκοπού όλων των στοιχείων του κεφαλαίου και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα κεφάλαια.
- ✓ Έκθεση στον κίνδυνο: Θα πρέπει να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια όσον αφορά στην έκθεση των τραπεζών στους κινδύνους αλλά και όσον αφορά στην διαχείριση του κινδύνου αυτού από τις τράπεζες.

- ✓ **Κεφαλαιακή επάρκεια:** Θα πρέπει να είναι γνωστό το επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, τόσο για το σύνολο των δραστηριοτήτων όσο και για μεμονωμένες περιοχές δραστηριότητας που εμπεριέχουν ρίσκο.

Σε περίπτωση που κάποια τράπεζα δεν συμμορφώνεται με τις συστάσεις που αφορούν στις γνωστοποιήσεις που υπαγορεύει ο τρίτος πυλώνας, πρέπει να αναμένεται η λήψη μέτρων από τις εποπτικές αρχές για τη διόρθωση αυτής της κατάστασης. Η ισχύς των μέτρων αυτών εξαρτάται από τη φύση, τις επιπτώσεις και τη διάρκεια της μη συμμόρφωσης. Επιπλέον, θέμα που ανακύπτει μέσα από τον τρίτο πυλώνα είναι η συχνότητα των γνωστοποιήσεων. Οι ετήσιες γνωστοποιήσεις κρίνονται ανεπαρκείς ενώ οι γνωστοποιήσεις σε εξαμηνιαία ή και τριμηνιαία βάση είναι καταλληλότερες. Εν τέλει, εάν επιχειρήσουμε να απεικονίσουμε σχηματικά τη Βασιλεία II, προκύπτει το παρακάτω γράφημα:

ΣΕ= Σταθμισμένο Ενεργητικό

Πηγή: www.google.gr (Μελέτη της KPMG 2004)

4.5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι προτάσεις της Βασιλείας II οι οποίες τέθηκαν σε εφαρμογή από το 2007 έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αλλά και στα συστήματα διαχείρισης των κινδύνων. Στο σύνολο, έχουν επηρεάσει καθοριστικά τη φιλοσοφία διοίκησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, η δε αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από το νέο θεσμικό πλαίσιο, οδήγησαν και θα οδηγήσουν σε ακόμα μεγαλύτερες αλλαγές στο τραπεζικό τοπίο λόγω των συνακόλουθων συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Οι νέες προτάσεις για τη κεφαλαιακή επάρκεια ενσωματώνουν στη διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων σύγχρονα συστήματα μέτρησης των κινδύνων τα οποία έχουν αναπτυχθεί τη τελευταία δεκαετία και χρησιμοποιούνται από μεγάλες τράπεζες.

Η εφαρμογή των συστημάτων αυτών απαιτεί μία εντελώς νέα οργάνωση των πιστωτικών ιδρυμάτων όπου θα υπάρχουν ροές πληροφοριών μεταξύ όλων των επιπέδων και όπου ο κίνδυνος θα υπολογίζεται σε κάθε δραστηριότητα - απόφαση. Σε αυτή τη νέα οργάνωση τα κεφάλαια της τράπεζας έχουν σαν σκοπό την απορρόφηση όλων, δυνητικά, των ζημιών που μπορούν να εμφανιστούν. Η κάθε μονάδα λήψης απόφασης αντιμετωπίζει ένα όριο που ορίζεται όχι σε όρους ονομαστικής ή και τρέχουσας αξίας των θέσεων που αναλαμβάνει αλλά σε όρους οικονομικού κεφαλαίου δηλαδή της μέγιστης ζημιάς που μπορεί να προέλθει από τις θέσεις που έχει. Η εσωτερική συνέπεια του συστήματος απαιτεί ότι το άθροισμα των επιμέρους ορίων που έχουν κατανεμηθεί στις μονάδες λήψης απόφασης θα πρέπει να αθροίζεται στο ύψος των συνολικών κεφαλαίων της τράπεζας.

Η εφαρμογή αυτών των μεθόδων έχει θετικές επιπτώσεις σε θέματα όπως η ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης των πιστωτικών ιδρυμάτων δεδομένου ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι περισσότερο ευδιάκριτη. Επίσης, ο έλεγχος των διαδικασιών γίνεται ευκολότερος καθώς επίσης και η δημοσιοποίηση πλήθους πληροφοριών στους επενδυτές.

Οι μικρομεσαίες τράπεζες βέβαια αναμένεται να υποστούν αυξημένες πιέσεις από τις εποπτικές αρχές, τους επενδυτές και τους ανταγωνιστές να υιοθετήσουν τη Βασιλεία II ή πιο προηγμένες μεθόδους μέτρησης του κινδύνου που προτείνονται από τη Βασιλεία II. Τα υψηλά κόστη στις τράπεζες αυτές αποτελούν τη σημαντικότερη πρόκληση και ακολουθούνται από μια έλλειψη συνεπών και τυποποιημένων στοιχείων, κατάλληλων υπολογιστικών μοντέλων και πλαισίων ανάλυσης.

Υπολογίζεται ότι οι μεγάλες Ευρωπαϊκές τράπεζες συνολικά θα ξοδέψουν κατά μέσο όρο €115 εκατ., προκειμένου να υιοθετήσουν εξ' ολοκλήρου τις οδηγίες της επιτροπής της Βασιλείας. Για τις μικρότερες τράπεζες το ποσό αυτό θα είναι μεγαλύτερο, ωστόσο δεν θα πρέπει να βλέπουν αυτή την υιοθέτηση σαν καταναγκαστική, αλλά να ενσωματώσουν τις οδηγίες αυτές για τη βελτίωση της βασικής επιχειρησιακής τους στρατηγικής, εξασφαλίζοντας κεφαλαιακή επάρκεια και μειώνοντας τα λειτουργικά τους έξοδα.

4.6 ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να περιλαμβάνει προτάσεις με θετικές συνέπειες όσον αφορά στη διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων (αξιόλογες μετρήσεις του κινδύνου που οδηγούν στο καθορισμό ικανοποιητικού ύψους ιδίων κεφαλαίων), ωστόσο έχει δεχθεί κριτική.

Η κριτική που έχει ασκηθεί αφορά τόσο θέματα «ακαδημαϊκού» ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη λογική συνέπεια των μέτρων όσο και πρακτικής εφαρμογής τους, όπως π.χ. η ανάγκη ύπαρξης εξαιρετικά ειδικευμένου προσωπικού.

Μία γενικής αποδοχής κριτική θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η παρακάτω. Μία βασική επιδίωξη των κεντρικών τραπεζών που συμμετέχουν στην επιτροπή της Βασιλείας είναι να καθορίσουν κοινούς κανόνες για τα πιστωτικά ιδρύματα έτσι ώστε να διασφαλισθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης και κατ' επέκταση των συνθηκών του «δίκαιου» ανταγωνισμού. Όμως, παρατηρούμε ότι οι προτάσεις αποκλίνουν σε αρκετές περιπτώσεις από αυτό το στόχο. Για παράδειγμα, έχουν εντοπισθεί διάφορες περιπτώσεις που μας οδηγούν στην αντίθετη κατεύθυνση, όπως :

- η μεγάλη ευχέρεια που παρέχεται στις εποπτικές αρχές της κάθε χώρας στον έλεγχο των συστημάτων μέτρησης του κινδύνου (δεύτερος άξονας των προτάσεων),
- στις εξαιρέσεις στον εκάστοτε γενικό κανόνα που έχει θεσπισθεί, συνήθως μετά από πίεση διαφόρων ενδιαφερομένων, π.χ. η δυνατότητα που δίνεται έτσι ώστε στεγαστικά επαγγελματικά δάνεια «ανεπτυγμένων» αγορών ακινήτων να σταθμίζονται με συντελεστή 50% αντί για 100% που είναι ο κανόνας.
- δεν λαμβάνεται μέριμνα για τον αθέμιτο ανταγωνισμό από κρατικές τράπεζες ή τράπεζες που απολαμβάνουν κρατικών εγγυήσεων που μπορούν να εκδίδουν

δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με υψηλή αξιολόγηση από τις εταιρίες εκτίμησης κινδύνου ή αντλούν κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές με χαμηλότερο κόστος.

Επίσης, εκείνο που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι οι κίνδυνοι είναι ενδογενείς για το σύστημα και για τις τράπεζες σε περιόδους κρίσεων. Κατά συνέπεια η εκτίμηση του κινδύνου ούτε ακριβής μπορεί να είναι αλλά ούτε προστατεύει σε περιόδους κρίσης. Τέλος, τα προτεινόμενα συστήματα μέτρησης κινδύνου υπολογίζουν τη μέγιστη ζημιά με δεδομένη πιθανότητα να κάνουν σφάλμα (δηλαδή 0,5% να είναι μεγαλύτερη από την υπολογιζόμενη). Αλλά εκείνο που επίσης μας ενδιαφέρει είναι και το ύψος του πιθανολογούμενου σφάλματος. Δηλαδή, πρέπει να γνωρίζουμε την κατανομή της ζημιάς που υπερβαίνει την εκτίμηση.

Επιπλέον, όσον αφορά στα χαρακτηριστικά του λειτουργικού κινδύνου, το σύμφωνο είναι αόριστο ενώ ταυτοχρόνως για τη μέτρησή του απαιτείται άντληση στοιχείων από βάσεις δεδομένων οι οποίες αυτή τη στιγμή είναι σχεδόν ανύπαρκτες.

Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι η Βασιλεία II ενδέχεται να προκαλέσει ένα «προκυκλικό φαινόμενο». Ειδικότερα, για τις τράπεζες που θα επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν την προηγμένη μέθοδο, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου θα τείνουν να αυξάνονται κατά τη διάρκεια της οικονομικής καθόδου και αντίθετα, να μειώνονται κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανόδου. Ως αποτέλεσμα, η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών θα επιδεινώνεται κατά την περίοδο των οικονομικών υφέσεων προκαλώντας προβλήματα στην άντληση κεφαλαίων από την αγορά. Κατά συνέπεια, οι τράπεζες θα βρίσκονται υπό πίεση να περιορίσουν το δανεισμό τους, ενώ αντίθετα θα τον αυξάνουν υπέρμετρα κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανόδου.

Αν η Βασιλεία II δεν καταφέρει να εξαλείψει όλες τις προαναφερθείσες αδυναμίες της τότε θα υπάρξουν αποσταθεροποιητικές τάσεις που θα βλάψουν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι αναμφίβολο ότι οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας δημιουργήθηκαν για να βελτιώσουν τις συνθήκες της τραπεζικής εποπτείας και να αναθεωρήσουν το εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων προσπαθώντας να κινηθούν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Για να το πετύχει αυτό η επιτροπή στήριξε το νέο σύμφωνο σε τρεις πυλώνες, που παρέχουν μεγαλύτερο φάσμα στις τεχνικές αντιμετώπισης του κινδύνου και ακριβέστερη αποτύπωση του. Επιπλέον διασφαλίζουν την ύπαρξη πλαισίου κεφαλαιακής διαχείρισης με το οποίο θα προσδιορίζονται τα επιθυμητά επίπεδα κεφαλαίου, οι πηγές άντλησης του και η διατήρηση του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας.

Ωστόσο η πλήρης εφαρμογή του συμφώνου συνέπεσε χρονικά με την αρχή της οικονομικής κρίσης πηγή της οποίας είναι η αμερικάνικη οικονομία. Γενάτε λοιπόν το ερώτημα αν η Βασιλεία II θα καταφέρει να ανταπεξέλθει στην αποστολή της.

Η απάντηση στο ερώτημα είναι απλή. Λόγω της έκτασης και της πολυπλοκότητας της διάρθρωσης του νέου συμφώνου, αυξάνεται σημαντικά το κόστος υλοποίησης του, γεγονός που οδηγεί σε καταστρατήγηση των βασικών στόχων της Επιτροπής της Βασιλείας, στην αποφυγή κεφαλαιακών απαιτήσεων και σε συνθήκες άνισου ανταγωνισμού. Επιπλέον το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων δείχνει να βαδίζει προς μια αμερικανοποίηση καθώς οι διεθνώς αναγνωρισμένοι οίκοι αξιολόγησης εδρεύουν στις ΗΠΑ αλλά και το νομικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται το νέο σύμφωνο είναι κυρίως επηρεασμένο από τη αμερικάνικη νομοθεσία.

Με το νέο σύμφωνο σχεδόν ανίκανο να αντιμετωπίσει τη διεθνή οικονομική κρίση, και το φάσμα της ύφεσης να πλανάτε είναι επιτακτική ανάγκη η δημιουργία ενός διαφορετικού συμφώνου. Άραγε θα υπάρξει Βασιλεία III και αν ναι θα είναι εξέλιξη της Βασιλείας II ή ένα βήμα πίσω; Τα ερωτήματα αυτά μόνο ο χρόνος μπορεί να τα απαντήσει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Τράπεζες και χρηματοοικονομικό σύστημα: Αγορές – Προϊόντα - Κίνδυνοι, Αγγελόπουλος Παναγιώτης, Εκδόσεις Σταμούλης Αθήνα 2005
- ✚ Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες, Δρ.ΠΕΤ.ΚΙΟΧΟΥ – Δρ.ΓΕΩΡ.Δ.ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1990
- ✚ Εισαγωγή στις τραπεζικές εργασίες, Γ.ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
- ✚ Χρηματοοικονομική διοίκηση και τραπεζική οικονομική τόμος Β, Χρηματοοικονομικό και τραπεζικό σύστημα , Π.Ε Πετράκης, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2003
- ✚ Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ, Γ.ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ – Π.ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις Κριτική.
- ✚ ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΚΙΜΩΝΑ ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΕΡΙΩΤΗ, Εκδόσεις ΣΜΠΛΙΑΣ
- ✚ Δελτίο ένωσης Ελληνικών τραπεζών

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΑ

- ✚ Yannis Panagopoulos, Basel I I and the money supply process: Some empirical evidence from the Greek Banking System (1995 – 2006), October 2007
- ✚ The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision May 2001
- ✚ Overview Of The New Basel Capital Accord, Basel Committee on Banking Supervision April 2003

ΑΡΘΡΑ

- ✚ ΑΝΝΑΣ ΠΟΥΣΚΟΥΡΗ, Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας και ανταγωνιστικότητα, Οκτώβριος 2003
- ✚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΡΑ, ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ , Δεκέμβριος 2003

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- www.bis.org
- www.economist.com
- www.bankofgreece.gr
- www.in.gr
- www.naftemporiki.gr
- www.capital.gr
- www.euro2day.gr